

Ο φαύλος κύκλος της κρίσης και η επόμενη μέρα των εκλογών της 20^{ης} Σεπτεμβρίου

ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ*

Όταν ο Αλέξης Τσίπρας και ο ΣΥΡΙΖΑ αποφάσισαν τις τελευταίες εβδομάδες του 2014 με την ευκαιρία της εκλογής νέου Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας να οδηγήσουν τη χώρα σε εκλογές ξεκάθαρος στόχος ήταν μια αντιμνημονιακή πολιτική. Ταυτόχρονα υπήρχε και η φιλοδοξία να εμβολιασθεί η Ευρώπη από τον νέο τρόπο σκέψης και να ενισχυθούν περαιτέρω οι δυνάμεις της αλλαγής. Ο ελληνικός λαός τίμησε με την ψήφο του τις πολιτικές δυνάμεις που θεωρούσαν τη φιλοσοφία του Μνημονίου καταστροφική. Όμως ο Πρωθυπουργός Τσίπρας και η κυβέρνηση του παρά τις προθέσεις τους οδήγησαν την Ελλάδα σε ένα πολύ χειρότερο Μνημόνιο και σε μια σαφή επιδείνωση σε λιγότερο από έξι μήνες διακυβέρνησης. Η ρητορική Τσίπρα και η μη επαρκής αξιολόγηση δεδομένων δεν διαφοροποίησαν την πολιτική της Ευρωζώνης. Το τρίτο Μνημόνιο είναι επαχθέστερο και η εφαρμογή του δυσκολότερη εάν όχι αδύνατη.

Ο Τσίπρας και οι αντιμνημονιακές δυνάμεις ενομιμοποιούνται να αμφισβητήσουν την πολιτική της σκληρής λιτότητας. Έπρεπε όμως να ξέρουν ότι δεν μπορούσαν να επιβάλουν στη Γερμανία και στους εταίρους τη δική τους οικονομική φιλοσοφία. Ως εκ τούτου υπήρχαν δύο επιλογές. Πρώτον, η συνεχής αμφισβήτηση του ευρωπαϊκού ιερατείου προϋπέθετε τη προετοιμασία για προσωρινή έστω αποχώρηση από την Ευρωζώνη με συγκροτημένο τρόπο και επιστροφή στο εθνικό νόμισμα στην περίπτωση που δεν υπήρχε κατάληξη σε ένα έντιμο συμβιβασμό. Μια τέτοια πολιτική, ακόμα και με τη στήριξη της Γερμανίας, θα άνοιγε τον δρόμο για μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια στην άσκηση της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Δεύτερον, εάν εκρίνετο ότι η παραμονή στο Ευρώ ήταν/είναι ιερή αγελάδα τότε θα ήταν προτιμότερο να υπήρχε διαφορετική ρητορική και μεγαλύτερη διάθεση για συνεργασία με το ευρωπαϊκό ιερατείο.

Δυστυχώς η ελληνική κυβέρνηση παρά τη ρητορική σε ψηλούς τόνους δεν προχώρησε σε καμία από τις δύο επιλογές. Έτσι μοιραία τα δεδομένα επιδεινώθηκαν. Όταν και πάλιν ο λαός αποφάσισε στο δημοψήφισμα, όχι στο Μνημόνιο και την πολιτική λιτότητας, ο Πρωθυπουργός Τσίπρας με τις επιλογές του αυτοαναιρέθηκε. Η διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ ήταν αναμενόμενη. Και μοιραίως ο Τσίπρας καθίσταται και αυτός μνημονιακός πολιτικός. Τι θα ζητήσει από τον ελληνικό λαό στις εκλογές της 20^{ης} Σεπτεμβρίου; Να του δώσει ψήφο εμπιστοσύνης για να εφαρμόσει ένα μνημόνιο στο οποίο δεν

πιστεύει; Με το ίδιο σκεπτικό θεωρώ ότι και οι «Ανεξάρτητοι Έλληνες» έχουν αυτοαναιρεθεί καθώς ουσιαστικά στήριξαν ένα χειρότερο Μνημόνιο από αυτά στα οποία είχαν ασκήσει κριτική.

Με την υφιστάμενη οικονομική φιλοσοφία δεν πρόκειται να εξέλθει η Ελλάδα από τη βαθιά κρίση. Στη δεκαετία του 1950 υπήρχε φτώχεια αλλά όχι η πείνα και η ανθρωπιστική κρίση που βιώνει η χώρα σήμερα. Την περίοδο εκείνη παρά τα πολλαπλά τραύματα της κατοχής και του εμφυλίου πολέμου υπήρχε επίσης στην Ελλάδα καλή διάθεση, αισιοδοξία για το μέλλον και ένας ρομαντισμός σε όλα τα επίπεδα. Σήμερα υπάρχει δυσπιστία, καχυποψία, πικρία, αβεβαιότητα, οργή και απελπισία. Όταν τα αισθήματα αυτά βιώνονται από χιλιάδες πολίτες είναι δυνατό να επέλθει έκρηξη.

Η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα είναι απελπιστική. Η χώρα είναι βαθιά διηρημένη και βιώνει μια κρίση η οποία επιδεινώνεται από τη μνημονιακή φιλοσοφία. Ταυτόχρονα δεν υπάρχει ένα ισχυρό ρεύμα που να αμφισβητήσει αυτή την πολιτική με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Ακόμα και σήμερα η πλειοψηφία των πολιτικών δυνάμεων αλλά και της κοινωνίας θεωρούν ότι προτεραιότητα είναι η παραμονή στην Ευρωζώνη ακόμα και με τις υφιστάμενες συνθήκες. Προτεραιότητα θα έπρεπε να ήταν ο τερματισμός της κρίσης, η ανάκαμψη και η ανάπτυξη. Θα ήταν ιδεατό εάν η έξοδος από τον κρίση μπορούσε να γίνει με την ταυτόχρονη παραμονή στην Ευρωζώνη. Είναι αμφίβολο έως αδύνατο να επιτευχθεί ο στόχος αυτός με τα υφιστάμενα δεδομένα της αρχιτεκτονικής και της οικονομικής πολιτικής της Ευρωζώνης. Πέραν τούτου δεν αρκούν οι ρητορικές εξάρσεις για να εξέλθει η χώρα από τη βαθιά κρίση.

Ούτως ή άλλως, η οποιαδήποτε κυβέρνηση προκύψει από τις εκλογές θα πρέπει να εργασθεί σκληρά για την επανίδρυση του κράτους. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να αποκτήσει η χώρα φορολογική συνείδηση και να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή. Ουσιαστικής σημασίας προς αυτή την κατεύθυνση είναι μια φορολογική μεταρρύθμιση που να περιλαμβάνει δραστική μείωση φορολογικών συντελεστών και ένα καλά σχεδιασμένο σχέδιο φορολογικής αμνηστίας. Αυτή η πολιτική θα πρέπει να συνοδεύεται από ψηλές ποινές μη συμμόρφωσης. Μια τέτοια προσέγγιση θα δώσει ανάσες στην οικονομία και την κοινωνία ενώ ταυτόχρονα η επίδραση στα δημόσια έσοδα θα είναι θετική.

Είναι πολύ δύσκολο και μάλλον αδύνατο μια οποιαδήποτε παράταξη από μόνη της να επιλύσει τα μεγάλα προβλήματα της χώρας. Αναγκαία αν και όχι επαρκής προϋπόθεση για εξυγίανση και μια αναπτυξιακή πορεία είναι μια κυβέρνηση ευρείας αποδοχής καθώς και ειλικρινή διάθεση για μια νέα πορεία. Όμως επαναλαμβάνεται ότι με την υφιστάμενη οικονομική πολιτική και φιλοσοφία που εκπορεύεται από τους Θεσμούς τα δεδομένα θα εξακολουθήσουν να είναι πολύ δύσκολα. Υπό αυτή την έννοια υπογραμμίζεται ότι ενώ υπάρχουν βαρύτερες ευθύνες που μπορούν να αποδοθούν στο ευρύτερο ελληνικό πολιτικοοικονομικοκοινωνικό σύστημα για την κρίση, η ίδια η ΕΕ και οι Θεσμοί δεν είναι άμοιροι ευθυνών. Στην πολύ πιθανή περίπτωση που δεν καταστεί δυνατή η εφαρμογή του Μνημονίου και η μείωση του χρέους και συνεχισθεί η κρίση, η ΕΕ θα πρέπει να προτείνει στην Ελλάδα

μια βιώσιμη στρατηγική για έξοδο από την κρίση. Εάν η ίδια η Ένωση δεν είναι έτοιμη να διαφοροποιήσει την πολιτική της εκ των πραγμάτων η Ελλάδα θα βρεθεί ενώπιον νέων διλημάτων με τη διαιώνιση της κρίσης και η συζήτηση για Grexit θα επανέλθει...

* Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας και Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Λευκωσίας